

М. В. Чернявська

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії, технологій і методик дошкільної освіти
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті акцентується увага на вдосконаленні практичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, яка є невід'ємною складовою освітньо-виховного процесу в педагогічному закладі освіти і важливим напрямком підвищення якості підготовки майбутніх педагогічних працівників, забезпечення їх конкурентоспроможності та мобільності, формування професійної компетентності. Зазначається, що вона є як показником засвоєння здобувачами професійної освіти теоретичних основ психолого-педагогічних наук, фахових методик і практичних умінь та навичок, які були сформовані під час аудиторного і самостійного навчання, так і базою для оволодіння ними необхідними практичними вміннями і навичками, які закріплюватимуть уявлення про освітньо-виховну роботу в закладі дошкільної освіти і спрямовуватимуть на подальшу педагогічну діяльність з дітьми дошкільного віку. Автором розкриваються організаційні та змістові аспекти практичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах дистанційного навчання, що передбачає наявність умінь працювати із друкованими, голосовими, аудіо-візуальними або цифровими матеріалами, що приваблює практикантів інтерактивністю, мультимедійністю, індивідуалізацією, миттєвим зворотнім зв'язком і це відрізняє її від традиційного навчання. Усі завдання педагогічної практики у дистанційному форматі (створення презентацій, відеозаписів ігор, руханок, фрагментів занять, добір аудіоказок, дидактичних матеріалів, розміщених на сайтах для дітей, ознайомлення з інноваційними формами роботи з дошкільниками в дистанційному форматі у професійних і наукових групах у соціальній мережі Facebook, здійснення аналізу ігор-занять, прогулянок, розваг з дітьми дошкільного віку на платформі You Tube) спрямовані на розвиток аналітичного та критичного мислення здобувачів освіти, встановлення інтерактивного спілкування між практикантами, викладачами і педагогічними працівниками закладу дошкільної освіти без забезпечення їх безпосередньої зустрічі, підвищення мотивації до самостійного освоєння певних знань, умінь і навичок щодо ефективної організації освітньо-виховного процесу в закладі дошкільної освіти за допомогою цифрових технологій для отримання нових освітніх результатів.

Ключові слова: педагогічна практика, педагогічний заклад освіти, заклад дошкільної освіти, освітньо-цифрове середовище, інформаційно-комп'ютерні технології, професійна майстерність.

Постановка проблеми. Зміни, які відбуваються в країні і сучасному суспільстві, переорієнтовують систему вищої освіти на інтеграцію в європейський освітній простір. Цей процес є динамічним і характеризується постійним оновленням і розвитком не тільки освітньої сфери, а й суспільства в цілому. Саме від якості і строків розв'язання цієї проблеми залежатимуть у майбутньому конкурентоспроможність продуктивних сил, загальнокультурний рівень населення, науково-технічний та економічний розвиток країни. Нині українське суспільство потребує висококваліфікованих, професійно-компетентних, мобільних, соціально відповідальних фахівців, здатних впроваджувати інноваційну діяльність у будь-які сфери життєдіяльності людства. І це великою мірою стосується педагогічних працівників, які повинні продукувати нові знання, володіти практичними вміннями втілювати інновації в освітній процес з метою подолання формалізму й професійного вигорання у педагогічній діяльності [4, с. 5].

Усі ці процеси обумовлюють вимоги до системи освіти, які взаємопов'язані між собою і полягають у створенні умов для забезпечення:

– гармонійного становлення і розвитку особистості як індивіда і члена суспільства з розвинутою почуттєвою сферою, сформованою загальнолюдською і загальнокультурною ціннісною системою, здатної до відтворення соціальної, національної і світової культури;

– професійної освіти, яка спрямовуватиметься на формування у особистості необхідних властивостей, умінь і навичок соціально-корисної продуктивної діяльності, що забезпечуватимете її конкурентоспроможність на ринках праці і надаватиме можливість активно виявляти себе в соціально-економічній сфері країни [1].

Особлива увага у цьому контексті приділяється практичному компоненту професійної підготовки вихователя закладу дошкільної освіти, що зумовлене новими реаліями дистанційного навчання, які вимагають володіння новими організаційними

формами освітньо-виховної роботи з дітьми. Усе це підкреслює актуальність проблеми організації практичної підготовки майбутніх вихователів, яка має базуватися на сучасних тенденціях педагогічної освіти: фундаменталізації знань, професійної комунікації в освітньо-виховному середовищі, прагматичності і гнучкості навчання, якості підготовки майбутніх педагогічних працівників закладів дошкільної освіти з урахуванням сучасних запитів суспільства і європейських стандартів [4, с. 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемі організації практичної підготовки майбутніх педагогів присвячено чимало вітчизняних наукових праць. Так, зокрема, питання практичної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти досліджували М. Вовк, Ю. Грищенко, Л. Лук'янова, С. Соломаха. Науковцями проаналізовано законодавчу і нормативно-правову базу, яка забезпечує практичну підготовку майбутніх педагогів в Україні, досліджено вітчизняний та зарубіжний досвід практичної підготовки майбутніх педагогічних працівників, визначено напрями практичної підготовки майбутніх педагогів відповідно до сучасних викликів суспільства в умовах дистанційного і змішаного навчання та розроблено рекомендації щодо удосконалення організації педагогічної практики у професійних закладах освіти.

Дослідження Л. Артемової, Г. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій, Н. Лисенко, Т. Поніманської, Т. Танько та інших науковців присвячені різним аспектам підготовки майбутніх вихователів до здійснення професійно-педагогічної діяльності в закладі дошкільної освіти. Пошуком шляхів удосконалення педагогічної практики в закладах професійної освіти опікувались О. Абдулліна, Ю. Вакулєнко, Ю. Іванова, Н. Кічук, М. Козій, В. Сластьонін, Л. Шульга та інші науковці. Розвиток дистанційної освіти як проблему вивчали О. Адаменко, О. Андрєєв, А. Анісімов, А. Артюшенко, В. Биков, Х. Беккер, П. Брусиловський, К. Вовк, О. Гайдукова, Л. Кременська, В. Ковальчук, А. Короткова, Є. Ніколенко, А. Олешко, В. Олійник, О. Паламарчук, О. Ровнягін, Д. Смолін, Ю. Тріус та інші науковці.

У ході аналізу наукових джерел з'ясовано, що питанням практичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах дистанційного навчання приділено незначну увагу. А першочерговим завданням закладів педагогічної освіти є підготовка фахівців, здатних до креативного пошуку і впровадження інноваційних ідей в освітньо-виховну діяльність з дітьми. Соціальні запити та недостатнє вивчення даної проблеми обумовлює потребу в удосконаленні практичної підготовки педагогічних працівників закладів дошкільної освіти в умовах сьогодення.

Мета статті – розкрити організаційні та змістові аспекти практичної підготовки майбутніх

вихователів закладів дошкільної освіти в умовах дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Одним із напрямків підвищення якості підготовки майбутніх педагогічних працівників, забезпечення їх конкурентоспроможності та мобільності, формування професійної компетентності є вдосконалення практичної підготовки, яка є невід'ємною складовою освітньо-виховного процесу в педагогічному закладі освіти. Саме педагогічна практика сприяє засвоєнню соціально-педагогічного досвіду, збагаченню необхідними компетентностями, від яких у подальшому буде залежати ефективність виховання, навчання і розвитку підростаючого покоління. Адже вихователю необхідно володіти уміннями і навичками здійснення творчого підходу в освітньо-виховному процесі закладу дошкільної освіти, впровадження інноваційних форм та методів роботи для всебічного та гармонійного розвитку дітей дошкільного віку.

Педагогічна практика спирається на теоретичну складову і орієнтована на самостійну роботу в закладах дошкільної освіти. Вона є як показником засвоєння здобувачами професійної освіти теоретичних основ психолого-педагогічних наук, фахових методик і практичних умінь та навичок, які були сформовані під час аудиторного і самостійного навчання, так і базою для оволодіння ними необхідними практичними уміннями і навичками, які закріплюватимуть уявлення про освітньо-виховну роботу в закладі дошкільної освіти і спрямовуватимуть на подальшу педагогічну діяльність з дітьми дошкільного віку.

Зміст практичної підготовки майбутніх вихователів спирається на такі значущі функції, як:

- адаптаційну, сутність якої полягає в ознайомленні здобувачів освіти із різними типами закладів дошкільної освіти, з особливостями організації освітньо-виховної роботи в них, пристосуванні до специфіки педагогічної праці, звиканні до дітей, усвідомленні себе в ролі вихователя, з'ясування труднощів, які супроводжують педагогічну діяльність;

- освітню, яка надає можливість практичної перевірки і удосконалення теоретичних знань, здобутих під час аудиторних занять і самостійної роботи;

- виховну, яка мотивує здобувачів професійної освіти до самовиховання, самоосвіти та саморозвитку, надає можливість усвідомити значущість необхідних професійних якостей вихователя закладу дошкільної освіти, наявність яких забезпечуватиме сприятливий мікроклімат в групі та всебічний розвиток дітей, сприяє виробленню відповідальності та почуття професійного обов'язку;

- дослідницьку, метою якої є вироблення вмій і навичок досліджувати психолого-педагогічні явища, критично опрацьовувати необхідні наукові і методичні джерела для подальшого викори-

стання в освітньо-виховній роботі з дітьми і вирішення проблем педагогічної діяльності;

- розвивальну, яка спрямовується на вмотивовану професійну діяльність і саморозвиток професійної майстерності, вироблення умінь і навичок професійно діяти у різних педагогічних ситуаціях;

- проєктувальну, сутність якої полягає у здійсненні планування освітньо-виховної і дослідницької діяльності під час виконання завдань програми педагогічної практики;

- комунікативну, яка передбачає організацію педагогічного спілкування на засадах партнерської взаємодії, створення психологічно сприйнятливої і творчої атмосфери у колективі;

- діагностичну, яка передбачає самооцінювання власної педагогічної діяльності і рівня професійної майстерності, визначення недоліків теоретичної підготовки та визначення напрямів освітньо-виховної роботи з дітьми відповідно до їх вікових та індивідуальних особливостей;

- рефлексивну, яка полягає в усвідомленні результатів своєї педагогічної діяльності, самодіагностиці рівня педагогічної компетентності для здійснення подальшої самоосвітньої діяльності;

- інтегральну, яка полягає в комплексному застосуванні теоретичних знань і вмінь у практичній діяльності для досягнення певних освітньо-виховних цілей [3, с. 203-204].

Отже, педагогічна практика характеризується тісним взаємозв'язком між теоретичним навчанням і самостійною діяльністю здобувачів професійної освіти, що створює сприятливі умови для збагачення соціально-педагогічним досвідом, налагодженню партнерської взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу, розвитку комунікативних навичок, педагогічної ерудиції, інтуїції, нестандартного мислення, рефлексивної діяльності. Під час педагогічної практики у майбутніх вихователів з'являється можливість інтегрувати теоретичні знання з психолого-педагогічних дисциплін в єдину систему професійних знань і вмінь, оволодіти сучасними методами і формами організації освітньо-виховного процесу в закладі дошкільної освіти, відчувати потребу в саморозвитку і самовдосконаленні професійної майстерності [6].

Нині, коли заклади професійної освіти у своїй більшості перейшли на дистанційну форму навчання, суттєво загострилась проблема проходження здобувачами вищої освіти педагогічної практики. Недостатня обізнаність майбутніми вихователями щодо сучасних цифрових засобів навчання, низька мотивація педагогічних працівників щодо їх використання, слабка матеріальна база, що забезпечує не в повній мірі необхідним комп'ютерним та цифровим обладнанням – все це утруднює процес проходження здобувачами професійної освіти педагогічної практики відповідно до сучасних вимог сьогодення [6]. Окрім цього

дистанційне навчання часто ототожнюють із заочним, що є помилковим, оскільки це принципово різні речі. Дистанційне навчання, за визначенням Л. Оршанського та І. Нищака, представляє собою універсальну гуманістичну форму навчання, що ґрунтується на використанні широкого спектру цифрових й онлайн-технологій та новітніх технічних і телекомунікаційних засобів, які створюють для здобувачів освіти умови вільного вибору освітніх дисциплін, що відповідають стандартам діалогового обміну з викладачем. При цьому процес навчання не залежить від місцезнаходження учасників освітнього процесу в просторі та часі [5, с. 100].

В умовах дистанційного навчання зростає роль педагогічних технологій, які можуть бути використані в онлайн-режимі. У процесі проходження педагогічної практики поширення набувають проблемно-пошукові завдання, проєктна діяльність тощо. Разом із цим з'являється необхідність у створенні якісного освітньо-цифрового середовища, насичення його сучасними навчальними і демонстраційними матеріалами, підготовці висококваліфікованих педагогічних працівників. Така ситуація спонукає викладачів до пошуку шляхів вирішення нагальних проблем, пов'язаних з дистанційною формою навчання.

Для покращення проходження педагогічної практики в умовах дистанційного режиму викладачами з'ясовуються технічні та педагогічні вимоги відвідування та проведення онлайн-занять з дітьми у закладах дошкільної освіти, узгоджуються форми дистанційної роботи з завідуючим та методистом закладу дошкільної освіти; організуються відео-заняття та консультації, корегуються індивідуальні плани здобувачів професійної освіти відповідно до сучасних можливостей [6].

Проходження педагогічної практики у дистанційному форматі передбачає наявність вмінь працювати із друкованими, голосовими, аудіо-візуальними або цифровими матеріалами, що приваблює практикантів інтерактивністю, мультимедійністю, індивідуалізацією, миттєвим зворотнім зв'язком і це відрізняє її від традиційного навчання. Викладачі і адміністрація закладів дошкільної освіти адаптують графіки практики до існуючих можливостей, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології для ознайомлення майбутніх вихователів із методичним забезпеченням кабінетів фахових методик.

Виконуючи завдання педагогічної практики здобувачі професійної освіти створюють відповідно до вікових та індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку презентації за допомогою сервісів Canva, Crello, Haiku Deck, Prezi, Microsoft Power Point, ProShow Producer, відеозаписи ігор, руханок, фрагментів занять, аудіоказки, дидактичні матеріали, розміщені на сайтах для дітей «Левко», «Пустунчик», «3 Любов'ю до дітей»,

«Зроби Сам(А)», «Маляtko TV», «Казкар», «Кращі казки світу», «Цікава наука», «МегаЗнайка», «Садочок ТБ», «Освіта дитина 21 століття», «Аудіо мама», «Цікаво грати», «Світ дитини», «Читанка», «Весела абетка» освітній платформі «Всеосвіта», складають рекомендації і консультації для батьків вихованців щодо різних питань навчання і виховання дітей дошкільного віку, ознайомлюються з інноваційними формами роботи з дошкільниками в дистанційному форматі у професійних і наукових групах STREAM-освіта для дошкільників, Освітній простір, Методична скарбничка для вихователя дитячого садочка, Освіторія у соціальній мережі Facebook, здійснюють аналіз ігор-занять, прогулянок, розваг з дітьми дошкільного віку на платформі You Tube.

Усі завдання педагогічної практики у дистанційному форматі спрямовані на розвиток аналітичного та критичного мислення здобувачів освіти, встановлення інтерактивного спілкування між практикантами, викладачами і педагогічними працівниками закладу дошкільної освіти без забезпечення їх безпосередньої зустрічі, підвищення мотивації до самостійного освоєння певних знань, умінь і навичок щодо ефективної організації освітньо-виховного процесу в закладі дошкільної освіти за допомогою цифрових технологій для отримання нових освітніх результатів [2, с. 36].

Висновки і пропозиції. Отже, проходження педагогічної практики майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти у дистанційному форматі склалося відносно нещодавно і є інноваційним процесом, який передбачає спрямування практикантів на вмотивовану самоосвіту, саморозвиток і самореалізацію у напрямку професійної діяльності, створює можливості для одержання якісно нового освітнього продукту завдяки різноманітним інформаційним сервісам і ресурсам та удосконаленню навичок роботи з сучасними інформаційно-комп'ютерними технологіями, сприяє налагодженню партнерської взаємодії між усіма учасниками освітньо-виховного процесу. Важливим у цьому процесі стає моніторинг керівником педагогічної практики якості організації практичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, зокрема її змісту, форм проведення, освітньо-методичного супроводу.

Список використаної літератури:

1. Биков В.Ю. Інтеграції системи освіти України у світовий освітній простір і проектний підхід, як ефективний інструмент її реалізації. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/11083979.pdf> (дата звернення 12.02.2014)
2. Бубіна О., Боярчук С.І., Циплюк А.М. Професійна підготовка фахівців дошкільної освіти в умовах дистанційного навчання: організаційно-педагогічні аспекти. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2020. Вип.78. С. 35-39. URL: <https://www.chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/78/9.pdf> (дата звернення 12.02.2014)
3. Ватаманюк Г.П. Практична підготовка майбутніх вихователів: зміст і шляхи вдосконалення. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 1-2023. Вип. 34. С. 200-216. URL: <file:///C:/Users/Dell/Downloads/284123-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-655165-1-10-20230707.pdf> (дата звернення 12.02.2014)
4. Лук'янова Л.Б., Вовк М.П., Соломаха С.О., Грищенко Ю.В.П. Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи: науково-аналітична доповідь; за науковою редакцією Н.Г. Ничкало / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ-Чернівці: Букрек, 2023. 80 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/735301/1/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C.pdf (дата звернення 12.02.2014)
5. Оршанський Л.В., Нищак І.Д. Особливості дистанційного навчання майбутніх педагогів в умовах пандемії коронавірусної хвороби. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2021. Вип.60. С. 99-108. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/5103/4504> (дата звернення 12.02.2014)
6. Семенов О., Шамунова К. Підготовка майбутнього учителя початкової школи до педагогічної практик в умовах COVID-19: проблеми та шляхи вирішення. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9494/1/%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%93%D0%9E%D0%A2%D0%9E%D0%92%D0%9A%D0%90%20%D0%9C%D0%90%D0%99%D0%91%D0%A3%D0%A2%D0%9D%D0%AC%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%A3%D0%A7%D0%98%D0%A2%D0%95%D0%9B%D0%AF%20%D0%9F%D0%9E%D0%A7%D0%90%D0%A2%D0%9A%D0%9E%D0%92%D0%9E%D0%87%20%D0%A8%D0%9A%D0%9E%D0%9B%D0%98%20%D0%94%D0%9E%20%D0%9F%D0%95%D0%94%D0%90%D0%93%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%A7%D0%9D%D0%9E%D0%87%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%9A%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%98%20%D0%92%20%D0%A3%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%90%D0%A5%20COVID-19.pdf> (дата звернення 12.02.2014)

Cherniavska M. Practical training of future educators of preschool education institutions in the conditions of distance learning

The article focuses on improving the practical training of future teachers of preschool education institutions, which is an integral part of the educational process in a pedagogical institution and an important area for improving the quality of training of future teachers, ensuring their competitiveness and mobility, and forming professional competence. It is noted that it is both an indicator of the mastery of the theoretical foundations of psychological and pedagogical sciences, professional methods and practical skills that were formed during classroom and independent study, and a basis for mastering the necessary practical skills that will consolidate the idea of educational work in preschool education and direct further pedagogical activities with preschool children. The author reveals the organizational and content aspects of practical training of future preschool teachers in the context of distance learning, which involves the ability to work with printed, voice, audio-visual or digital materials, which attracts trainees with interactivity, multimedia, individualization, instant feedback and this distinguishes it from traditional training. All tasks of pedagogical practice in a distance format (creation of presentations, video recordings of games, movements, fragments of classes, selection of audio stories, didactic materials posted on websites for children, acquaintance with innovative forms of work with preschoolers in a remote format in professional and scientific groups on the social network Facebook, analysis of games, activities, walks, entertainment with preschool children on the You Tube platform) are aimed at developing analytical and critical thinking of students, establishing interactive communication between trainees, teachers and pedagogical staff of preschool education institutions without ensuring their direct meeting, increasing motivation to independently master certain knowledge, skills and abilities for the effective organization of the educational process in preschool education institutions using digital technologies to obtain new educational results.

Key words: *pedagogical practice, pedagogical institution, preschool education institution, educational and digital environment, information and computer technologies, professional skills.*